

Danijel Ciković
povjesničar umjetnosti
asistent na Akademiji primijenjenih
umjetnosti Sveučilišta u Rijeci

Liturgijska oprema kaptolskih crkava
otoka Krka u zapisniku pastoralne
vizitacije biskupa Stefana Davida
iz 1685. godine

doktorska disertacija
mentorica: dr. sc. Nina Kudiš, red. prof.
komentor: dr. sc. Emil Hilje, red. prof.

Disertacija je obranjena 10. srpnja 2018.
godine na Sveučilištu u Zadru, pred
povjerenstvom:
dr. sc. Danko Zelić, znan. savj. (predsjednik)
dr. sc. Nina Kudiš, red. prof.
dr. sc. Ivana Prijatelj-Pavičić, red. prof.

SAŽETAK

Na osnovi podataka iz deskriptivno pisanog zapisnika pastoralne vizitacije krčkog biskupa Stefana Davida sastavljenog 1685. godine, ali i ostalih arhivskih izvora što se čuvaju u Biskupijskom arhivu u Krku, Državnom arhivu u Veneciji, Povijesnom arhivu Svete kongregacije za širenje vjere u Rimu te Tajnom vatikanskom arhivu, u disertaciji je učinjena rekonstrukcija izgleda interijera, točnije liturgijske opreme kaptolskih crkava na otoku Krku u prvoj polovini 17. stoljeća. Riječ je o sedam najznačajnijih, župnih crkava na području tadašnje krčke biskupije, u gradu Krku i povijesnim otočnim kaštelima: katedrali Uznesenja Marijina u Krku, crkvi Uznesenja Marijina u Omišlju, crkvi sv. Ivana Krstitelja u Baški, crkvi Uznesenja Marijina u Vrbniku, crkvi sv. Stjepana u Dobrinju, crkvi sv. Apolinara u Dubašnici te crkvi sv. Kuzme i Damjana u Poljicama.

Podaci iz zapisnika biskupa Davida u disertaciji su analizirani i sustavno prezentirani prema tipu liturgijske opreme redosljedom brojnosti, odnosno opsega opisa. Najveća je pažnja posvećena brojnim opisima oltara i oltarnih

pala, njihovoj ikonografskoj, tipološkoj i stilskoj analizi, kao i analizi materijala izrade, autora te patronata nad oltarima. Prema brojnosti podataka, a potpuno u duhu posttridentske obnove, slijede opisi relikvija, a zatim liturgijskog posuđa, ruha i paramenata te ostale liturgijske opreme poput svetohraništa, korskih klupa, krstionica i liturgijskih knjiga. Kao važan instrument provedbe crkvene reforme analizirane su i odredbe vizitatora što se tiču popravaka stare i nabave nove liturgijske opreme, a s posebnom su pažnjom analizirani naručitelji i donatori, među kojima se ističe figura krčkog biskupa i apostolskog nuncija u Luzernu Giovannija della Torrea (Venecija, oko 1556. – Padova, 1623.).

Usporedbom podataka iz zapisnika biskupa Davida s onima iz zapisnika apostolske vizitacije Agostina Valiera sastavljenog 1579. godine zaključuje se da su krčke crkve tijekom prvog posttridentskog stoljeća doživjele brojne promjene i obnovu liturgijske opreme. Dinamiku promjena, prvenstveno nabave novih oltara i oltarnih pala, točnije prihvaćanja novih kultova, primjerice Gospe od Ružarija i Gospe od Karmela, moguće je pak pratiti usporedbom s podacima iz zapisnika apostolske vizitacije Ottaviana Garzadorija sastavljenog 1625. godine.

Iz niza zaključaka prezentiranih u disertaciji izdvajaju se oni o materijalu izrade te provenijenciji oltara i oltarnih retabla. Čini se da su u 17. stoljeću svi oltarni retabli u krčkim kaptolskim crkvama bili izrađeni od drva, pozlaćeni i polikromirani, moguće uz izuzetak tek kamenog ili mramornog glavnog oltara sa srebrnom palom u katedrali, što svjedoči o tadašnjem ukusu naručitelja iz mletačke periferije. Također je moguće zaključiti da je liturgijska oprema do početka 17. stoljeća poglavito bila naručivana u Veneciji, dok su se nakon ratifikacije mira u Madridu 1617. godine otočni naručitelji i donatori u znatnoj mjeri okrenuli podalpskim centrima Habsburške Monarhije. Terenskim istraživanjem utvrđeno je da je od liturgijske opreme što se navodi u Davidovu zapisniku do danas sačuvano vrlo malo, uglavnom kao posljedica barokizacije u 18. te purifikacije tijekom 19. i 20. stoljeća. x